

מטלת כתיבה ממוזגת בנושא הטיול השנתי

במסגרת קורס מש"צים (מדריכי שלי"ח צעירים) התבקשתם להכין סקירה ולהציגה לפני החניכים בקורס. בסקירה כתבו על מאפייני הטיול השנתי ועל האופן שבו הם משקפים מטרות או מגמות מתקופת המנדט עד ימינו.

כתבו את הסקירה על פי שלושת המאמרים: מאמר 1, מאמר 2 ומאמר 3.

פיצוח המטלה

1. מהם התהליכים שאל פיהם אני נדרש למצוא את המידע הפשוט האמריטי?

2. מהו "מאפיין"?

א. מצבון או מרטי ("מצפן")

ב. מאפה קטן ומתוק, (muffin)

ג. תכונה בולטת, סימן מלה

ד. קיצור של "מאיפה הן"

3. מהי משמעות ה"צירוף" של האופן שבו הם משקפים מטרות או מטרות?

א. כיצד המטרות או המטרות של הטיול מתממשות במציאות

ב. כיצד המאפיינים משפיעים על המטרות ועל המטרות

ג. כיצד מטרות בית הספר מושפעות מהטיול השנתי

ד. כיצד מאפייני הטיול השנתי נעשים שקופים לאור המטרות

4. מהו הצירוף האמריטי של פיו אני נדרש להציג את המידע בסקירה?

א. צירוף של בעיה ופתרונותיה

ב. צירוף של היבטים שונים לנושא נתון

ג. צירוף של טענה מרכזית והנמקה

ד. צירוף כרונולוגי (רצף הזמן)

5. טבלה אמריטי: כיצד תיראה הטבלה שבה כדאי לי לארסן את המידע השני

האמריטי של פיו דרישות מטלת המיוצג? ציירו את הטבלה במחברתכם.

הטבלה שלפניכם מידע רלוונטי למטלת הסקירה משני מאמרים – שהרפני ואחרים (2015) ואלמול (2014). קראו את המאמר השלישי – מאמרו של אלמול (2002) – והוסיפו את המידע החסר בטבלה.

גרטל (2002)	אלמוג (2014)	שהרפני ואחרים (2015)	מקורות: התבחינים
		<p><u>מטרה או מגמה:</u> מטרה לאומית / עיצוב, הבניית הזהות היהודית הלאומית החדשה / הקניית אהבת הארץ / טיפוח "דמותו של היהודי החדש".</p> <p><u>מאפיינים:</u> הליכה בשבילים, תצפית על הנוף ומפגש עם שרידי העבר מעמיקים את זיקתם של המטיילים לארצם. / הטיולים הם מסעות "מגויסים" להבניית הזהות הלאומית ברוח התקופה: שלילת הגלות וטיפוח דמות "היהודי החדש". דוגמאות: טיולים לקברי המכבים, טיולי תנועות הנוער ולוחמי הפלמ"ח למצדה ולתל חי.</p>	שנות המנדט הבריטי
		<p><u>מטרה או מגמה:</u> המחויבות לביטחון המדינה / אמצעי לאימון גופני.</p> <p><u>מאפיינים:</u> הטיול הוא מעין הכנה לשירות הצבאי / טיולים לאתרים שהתרחשו בהם מאורעות היסטוריים הקשורים לעצמאות העם בארצו או לגבורה יהודית / אתרי זיכרון לחללים שנפלו בהגנה על יישובים יהודיים. דוגמאות: נבי יושע, יד מרדכי, דגניה, מצדה ותל חי.</p>	מקום המדינה עד שנות ה-50
		<p><u>מטרה או מגמה:</u> שיבה אל ארץ האבות / ניצחון היסטורי.</p> <p><u>מאפיינים:</u> טיולים לאזורי יהודה, שומרון, עזה, סיני וירושלים המאוחדת (אזורים שנתפסו כארץ האבות שבניה שבים אליה.</p>	לאחר מלחמת ששת הימים
		<p><u>מטרה או מגמה:</u> מודעות לסביבה ולטבע / חינוך לידיעת הארץ ולהכרתה.</p> <p>התפתחות התפיסה שהדגישה את הצדדים הלאומיים ההיסטוריים וההתיישבותיים של הנוף.</p> <p><u>מאפיינים:</u> טיולים שבהם נרכש ידע בנושאי סביבה / טיול הנושא תכנים הנוגעים לאיכות הסביבה ולאקולוגיה / הטיול מתרחש באזור מצומצם יחסית ובקבוצות קטנות / מושם דגש על הנוף על המכלול שבו: גאולוגיה, אקלים, חי וצומח ושרידי התיישבות.</p>	שנות ה-60 וה-70
	<p><u>מטרה או מגמה:</u> הפקה תיירותית בידורית.</p> <p><u>מאפיינים:</u> דמוי מסיבה, סיורי התרשמות במקום הליכה מתישה / לינה באכסניה נוחה במקום בחיק הטבע / בילוי קבוצתי או סמינר מקצועי לימודי במקום מסע מגויס / סיורי התרשמות / הטיולים כוללים פעילות ערב, דיסקו, קריוקי או משחקי חברה / את הטיול מובילים מדריכים מקצועיים או חברות טיולים.</p>	<p><u>מטרה או מגמה:</u> פלטפורמה לסיפוק צורכיהם החברתיים של התלמידים (הנאה, גיבוש, ריגושים וכדומה).</p>	סוף המאה ה-20 / סוף שנות ה-90

מטרה או מגמה:
למידה משמעותית / מסע
חינוכי משמעותי הנותן מענה לדור ה-Y.

מאפיינים: מסע משמעותי – טיול רב יומי
 בדגש חברתי-סביבתי לחיזוק השייכות
 לארץ והגאווה הישראלית / המסע מקיים
 תקשורת בין-אישית וקבוצתית,
 התמודדות עם אתגרים פיזיים, חשיבה
 ביקורתית ופיתוח אחריות ועזרה הדדית.

להלן המאמר השלישי:

הטיול ומערכת החינוך בישראל בשלושת העשורים הראשונים למדינה

מאת גיל גרטל *

ניתן למיין את טיולי בית הספר בשנות ה-50 לשני סוגים בהתאם למערכות ההכשרה של מדריכים שפעלו באותן שנים: הגדני"ע וגופי "ידיעת הארץ". מדריכי גדני"ע פעלו בשליש מבתי הספר התיכוניים והיו אחראים, בין היתר, על הטיולים. מטרתו המרכזית של הטיול במסגרת הגדני"ע הייתה חישול התלמידים כחלק מהכשרתם הקדם צבאית. הצעידה הממושכת הייתה מאפיין מרכזי של טיולים אלה, בנוסף ללינה באוהלי-שדה, משמעת מים ואכילה בתנאי שדה. מדריכי ידיעת הארץ הופעלו על ידי גופים כגון מחלקות התיור של קואופרטיב אגד והחברה להגנת הטבע. העושים במלאכה בטיולים אלה היו מומחים בתחומי הידע הקשורים לידיעת הארץ, שנשכרו בתשלום על מנת שיחליפו את המורים בקבלת האחריות על הטיולים. בגלל כמות הידיעות העצומה, הכלולה לכאורה בתחום ידיעת הארץ, נטו מדריכי התחום להרצות את הידע בפני התלמידים באופן פרונטלי באתרי הטיולים. כך קרה שהטיול הלימודי, שאופיין תחילה בשאיפה ללמד באמצעות התנסויות של התלמידים, הפך לאירוע שבו גם בשדה נעשה שימוש בדרכי ההוראה הפרונטליות לשם העברת ידע, כאשר אתר הטיול משמש בעיקר כתפאורה. מבחינה ארגונית, נעזרו בתי הספר בשירותי תיירות כגון הסעות, אכסנויות נוער ומטבחים מרכזיים, על מנת שהתלמידים יהיו פנויים וינצלו יותר מזמנם ומכוחותיהם לטובת ההקשבה להסברי המדריך.

בשנת 1960 קיבלה החברה להגנת הטבע מעמד בכיר במשרד החינוך בכל הנוגע לארגון טיולי בתי הספר ולביצועם. איש החברה מונה כמפקח המשרד על טיולי בתי הספר ומחנכים הופנו ללשכות הייעוץ של החברה על מנת לקבל סיוע בתכנון טיוליהם. כתוצאה מכך, רוב הטיולים במערכת החינוך בשנות ה-60 וה-70 נערכו בהתאם לגישה של אנשי ידיעת הארץ, דהיינו העברה של ידע במהלך תחנות הדרכה בטיול. דגשי ההדרכה בטיולים אלה נגעו במיוחד לשני תחומים התואמים את מטרותיה החינוכיות של החברה להגנת הטבע: הזיקה לארץ ישראל והחינוך הסביבתי. בחינוך הסביבתי שתי השקפות עולם בסיסיות שונות: ישנם הרואים את האדם כיציר הטבע, שאין לו הזכות המוסרית לפגוע ביצירי טבע אחרים. מנגד, ישנם התופסים את האדם כבעל מעמד ייחודי בטבע, אך הם מתנגדים לפעולותיו של האדם מבחינה תועלתנית. לדעתם, פגיעה בטבע עלולה לפגוע בסופו של דבר באדם. בטיולים שתוכננו בגישה הסביבתית ביקרו התלמידים בשמורות טבע ובנופים פתוחים, והמדריכים הרצו בפניהם על תופעות הטבע הדומם והחי ועל סוגיות הקשורות ליחסי האדם והמרחב.

* מעובד על פי גרטל, ג' (דצמבר 2002). "הטיול הבית ספרי ומשמעותיותו בעיני מחנכים ותלמידים בשנים 1920-1980". אוניברסיטת תל

אביב – בית הספר לחינוך. עמ' 29-31.